

Od Pernštejna k Veverí

Politický okres Tišnov existoval až do neuvážené správní reformy v roce 1960. Jeho zrušením, jakož ostatně i mnoha jiných okresů, však nezánikla tradiční historická vazba obcí do tohoto okresu přináležejících na bývalé okresní město, a i tato skutečnost vedla autory publikace **Tišnovsko. Vlastivěda kraje od Pernštejna k Veverí Karla Fice a Josefa Zápala** (nakl. Bethania, Tišnov 1999, 208 s. + 16 s. barevných příloh) k tomu, aby po letech navázali na edici Vlastivědy moravské, v níž vyšlo v roce 1923 pro tento kraj doposud stěžejní, i když v mnoha ohledech nepřesné dílo Václava Oharka Tišnovský okres. Autoři v publikaci upustili od líčení historického vývoje jednotlivých obcí (výjimku snad tvoří události z doby II. světové války, byť i ony jsou zmiňovány zejména v souvislosti s popisem místních pomátníků či jiných hmotných svědectví), zato se však velice zevrubně věnují popisu současného stavu (neváhajíc přitom mnohdy upozornit na stav neutěšený) jednotlivých obcí a jejich pozoruhodností a památek jak světského charakteru - hradů (i zřícenin), zámků, mlýnů, hájoven, významných budov (sokolovny, radnice, spolkové domy atd.), lidové architektury (dlužno podotknout, že v tomto případě autoři velice správně zachycují i objekty, které nejsou v seznamech Památkového ústavu), tak staveb církevních. Jedinečný a navýsost zásluhný je v této publikaci soupis objektů drobné sakrální architektury, nacházejících se v katastru jednotlivých obcí - kaplíček, soch světců, křížů, smírčích kamenů a dokonce i prostých obrázků na stromech (existují-li, zmiňují autoři i události a pověsti vztahující se k těmto objektům), ale i dalších pomníků (např. padlým z I. světové války), pamětních desek, hraničních kamenů aj. Úvodní hesel jednotlivých obcí pak přehledně podávají základní informace - mj. rok první písemné zmínky, plochu katastru, počet domů a obyvatel od r. 1773, dřívější příslušnost k panství a dnešní k farnosti či poště, vzdálenost k železnici, v neposlední řadě zmiňují i samoty, k té které obci připadající, a přírodní pozoruhodnosti jejich katastrů. Svě místo zde dostávají i významní rodáci, jejichž stručné biografie se nacházejí v závěru publikace.

Autoři často zacházejí do detailů, které běžným pracem tohoto druhu unikají. Oceňují tak např. zmínku o bývalé kuželně v Dolních Loučkách (s. 69), postřeh, že vesnicí Husle byla inspirována báseň Jana Skácela (s. 85), popisy mnoha míst významných z hlediska trampského hnutí, zevrubnou zprávu o stavu perněstejnského parku, pozornost věnovanou působnosti firmy Diamo na konci II. světové války i s ní související zaniklé úzkorozchodné železnici či to, že pisatelé neopomněli např. ani existenci minipivovaru v Senticích (s. 144). Při takovémto skutečně minuciózním popisu se pak samozřejmě mohou do textu vloudit i nepodstatné drobné chyby, z nichž je snad záhodno upozornit pouze na to, že značka HP na cihlách, vyráběných v Černvíru

neznamená Hrad Pernštejn, ale Herrschaft (panství) Pernstein (s. 65).

Kniha je uvedena souhrnnými kapitolami o přírodních poměrech, historickém vývoji a národopisu regionu. Povrch Tišnovska tak charakterizuje Mojžíř Hrádek, jeho geologickou stavbu a nerostné bohatství Drahoš Šíkola. Jan Lacina v kapitole Živá příroda zmiňuje nejprve historický vývoj bádání na tomto poli, přičemž oceňuje zásluhu, již měl na poznání zdejší květeny doc. Jan Šmarda, a konstatuje nedostatečnost faunistického výzkumu, aby posléze poměrně zevrubně provedl biogeografickou charakteristiku regionu, zdůraznil významné druhy zde se vyskytující a charakterizoval celkový krajinný ráz Tišnovska, jenž je „*harmonickou zemědělsko-lesní krajinou s četnými zbytky přírodně blízkých až přirozených vegetačních útvarů*“, mezi něž řadí např. nadprůměrně zachované zbytky listnatých porostů přirozené dřevinné skladby. V kapitole Chráněná území pak Lacina popisuje 10 přírodních rezervací a 24 přírodních památek, nacházejících se přímo v hranicích bývalého okresu, a 4 přírodní parky, 7 přírodních památek a 2 přírodní rezervace, které do okresu zasahují. Škoda, že tato kapitola není doplněna přehlednou mapkou (ta ostatně chybí v celé publikaci, schéma obcí na s. 54 ji nemůže nahradit).

Pravěké, protohistorické a slovanské osídlení kraje ve stejnojmenné kapitole stručně přibližuje Jiří Doležel, z pera hlavních autorů Tišnovska pak pochází stručný přehled historického vývoje kraje, který je doplněn statistickou kapitolou o obyvatelstvu, národopisu (I. Ochrymčuková) a nářečí.

Tišnovsko je publikace, která bezesporu výrazně obohacuje vlastivědou literaturu jižní Moravy. Přivítají ji jistě jak místní obyvatelé, kterým možná poukáže na to, že mnohé stavby či jiné objekty, kolem nichž doposud lhostejně chodili, jsou hodny jejich zájmu i péče, tak turisté, kterým pomůže odhalit přírodní i historické bohatství tohoto kraje.

Václav Štěpánek

Ještě je můžeme vidět...

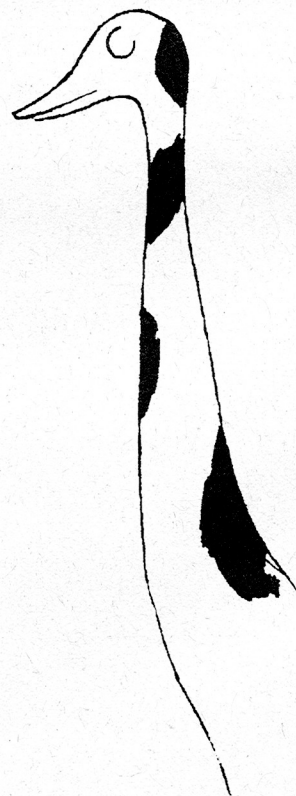
Smícháním dvou od základu odlišných ingrediencí může a nemusí vzniknout něco nového, nečekaného, zajímavého. V případě spisovatelského spojení Douglase Adamse a Marka Carwardine je výsledný produkt jejich symbiózy obzvláště povedený. Knižka se jmenuje *Ještě je můžeme vidět* a s podtitulem *Výpravy za vymírajícími živočichy* ji letos uvedlo na trh nakladatelství Mladá Fronta (originál vyšel v roce 1990).

Řada čtenářů bude jistě překvapená, kdo že se to dal dohromady. Douglas Adams - autor sci-fi, proslavený především svými humorně-fantastickými knížkami z legendární „stopařské“ řady a Mark Carwardine - zoolog a autor tří desítek přírodovědných knih. Oba přinesli to nej-

lepší, co mohli: Adams svůj bezprecedentní humor, neobyčejná zamyšlení okořeněná zdánlivě absurdní logikou a fenomenální schopnost vyhmátnout jádro problému, Carwardine zase nadšení pro vše živé kolem nás a znalost života zvířat. Vydali se na jakousi pouť za několika ohroženými a atraktivními živočichy do Afriky, na Nový Zéland, do Číny nebo na ostrovy Komodo, Madagaskar a Mauritius.

Kniha je velmi příjemným a zábavným počtením. Její ochránářské poselství je obzvláště přesvědčivé právě kvůli spoluautorství spisovatele sci-fi, od kterého by čtenář apel na záchranu ohrožených živočichů vůbec nečekal. Dobrým nápadem bylo doplnit české vydání krátkými informativními kapitolkami, jež podávají bližší informace o konkrétních ohrožených druzích, které se Adams a Carwardine pokusili v přírodě „ještě vidět“.

Tomáš Grim

Kresba Jana Steklíka